

Gdańsk, dnia 10 grudnia 2018 r.

dr hab. Maria Kaźmierczak, prof. UG
Zakład Badań nad Rodziną i Jakością Życia
Instytut Psychologii
Uniwersytet Gdański

**Ocena osiągnięcia naukowego oraz dorobku naukowo-badawczego, dydaktycznego
i popularyzatorskiego dr Katarzyny Wałęckiej-Matyja
opracowana w ramach postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie psychologia**

Uwagi ogólne

Pani dr Katarzyna Wałęcka-Matyja jest absolwentką Uniwersytetu Łódzkiego. W 2001 roku uzyskała tytuł magistra psychologii w Instytucie Psychologii na Wydziale Nauk o Wychowaniu UŁ. W 2008 roku uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie psychologii w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Gdańskiego, gdzie obroniła pracę pt. „Zróżnicowanie zachowań społecznych młodzieży w zależności od cech osobowości oraz struktury rodziny” (promotor w przewodzie doktorskim: prof. dr hab. Teresa Rostowska). Od początku swojej kariery zawodowej jest związana z Instytutem Psychologii Uniwersytetu Łódzkiego, najpierw jako asystent (w latach 2001 – 2008), a od roku 2008 jako adiunkt.

Ocena zgłoszonego osiągnięcia naukowego (zgodnie z art. 16 ust. 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. (z późniejszymi zmianami) o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki)

Wskazany przez Habilitantkę osiągnięciem naukowym jest monografia pt. „Relacje interpersonalne dorosłych rodzeństw” wydana przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. Książka stanowi obszerne studium na temat problematyki uwarunkowań, specyfiki i konsekwencji jakości funkcjonowania braci i sióstr we wzajemnych relacjach. Ma charakter teoretyczno – empiryczny i składa się z siedmiu rozdziałów, zgodnie z klasycznym układem monografii naukowych. Dr Katarzyna Walęcka-Matyja połączyła w swojej książce perspektywy psychologii rodziny, psychologii rozwoju i psychologii zdrowia. Za szczególnie cenne uważam właśnie takie wielowymiarowe ujęcie tematu, który jest pomijany w literaturze przedmiotu, a niezwykle istotny z punktu widzenia przebiegu bliskich relacji w ciągu życia. Zgadzam się z Habilitantką, że w przeciwieństwie do analiz funkcjonowania rodzeństwa we wczesnych etapach rozwoju, badania nad relacjami między siostrami i braćmi w dorosłości są rzadkie. W badaniach własnych Habilitantka postawiła cztery główne cele wraz z licznymi hipotezami badawczymi, zgodne z założeniami czterech modeli teoretycznych, a ich empiryczna weryfikacja pozwoliła Jej na opisanie:

- predyktorów (wraz z efektami moderacji) i następstw psychologicznych różnych aspektów relacji z rodzeństwem w dorosłości;
- wzorców relacji interpersonalnych wśród dorosłych rodzeństw wraz z ich następstwami;
- związków pomiędzy zróżnicowaną jakością relacji dorosłych rodzeństw z doświadczaniem krytycznych wydarzeń życiowych;
- ochronnej roli relacji z rodzeństwem w dorosłości w kontekście zależności pomiędzy doświadczanymi krytycznymi zdarzeniami życiowymi a przyjętymi wymiarami funkcjonowania psychospołecznego.

Część teoretyczna monografii składa się z czterech rozdziałów, w których Autorka szczegółowo omawia poszczególne aspekty funkcjonowania rodzeństw w okresie dorosłości. Rozdział pierwszy stanowi niejako wprowadzenie do poruszanej przez Habilitantkę problematyki. Doceniam bogaty przegląd uznanych w literaturze koncepcji indywidualnego rozwoju oraz bliskich relacji (m.in. teoria przywiązania Bowlby’ego, teoria psychologii indywidualnej Adlera czy teoria porównań społecznych Festingera) ze szczególnym uwzględnieniem mniej analizowanej tematyki relacji między rodzeństwem. Zgodnie ze współczesnymi tendencjami w obszarze psychologii rodziny Habilitantka koncentruje się na teorii systemów rodzinnych omawiając, może zbyt szczegółowo, powszechnie znane, podstawowe pojęcia oraz założenia tego nurtu. Słusznie zauważa jednak (s. 33), że wciąż istnieje potrzeba omówienia istoty relacji z dorosłym rodzeństwem w kontekście

funkcjonowania systemu rodzinnego. W tym sensie, z pewnością tematykę książki należy uznać za nowatorską.

Rozdział drugi, najobszerniejszy, dotyczy podstawowych zagadnień analizowanych przez Habilitantkę, a mianowicie kwestii relacji interpersonalnych w podsystemie rodzeństwa (co jednoznacznie podkreśla obrany kontekst teoretyczny), jednak na wybranym etapie biegu życia – w dorosłości. Chciałabym podkreślić sumienność i precyzję Autorki w definiowaniu kolejnych pojęć, których analizą się zajmuje (m.in. relacja interpersonalna czy kontakt interpersonalny), wraz z ich klasyfikacjami. Uważam, że z perspektywy prowadzonych przez Habilitantkę badań własnych szczególnie istotny jest podrozdział 2.2. „Specyfika i fazy więzi z rodzeństwem”, łączący myśl polskich psychologów (m.in. Harwas-Napierała, Oniszczenko, Rembowski, Rostowski) z wynikami badań nad rodzeństwem na świecie. W kolejnych podrozdziałach Habilitantka pokazuje, że istnieje wiele typów czy typologii relacji z rodzeństwem obejmujących różnorodną jakość tych związków, od przejawiania serdeczności i lojalności do zachowań konfliktowych czy wrogich. Autorka powstrzymuje się jednak od opowiedzenia się za którąś z licznych klasyfikacji a szkoda. Wydaje się, że będąc niewątpliwym ekspertem w temacie można by na tym etapie zaakcentować własne refleksje w tym obszarze. Zgadzam się natomiast z Autorką, że ciekawą wydaje się propozycja Lanthiera, Stocker i Furmana (1997), którzy wyróżnili trzy czynniki w relacjach między rodzeństwem: Ciepło, Konflikt i Rywalizację. Wśród uwarunkowań jakości relacji w rodzeństwie w okresie dorosłości Habilitantka wymienia między innymi czynniki demograficzne oraz osobowościowe, skupiając się na stanie zdrowia rodzeństwa. Słusznie akcentuje ponadto znaczenie rodziny pochodzenia. Rozdział kończy graficzne opracowanie różnych grup czynników warunkujących relacje między rodzeństwem. Na Rysunku 3 (s. 73) zaskakuje nieco jednokierunkowa strzałka od czynników środowiskowych do relacji z rodzeństwem, skoro wśród tych pierwszych umieszczono narracje, które jak sama Autorka pisze, kształtują się w biegu życia, między innymi właśnie pod wpływem różnych doświadczeń w relacjach. Nieco niezręczne jest też umieszczenie czynników płci i wieku wśród czynników rodzinnych a nie wśród atrybutów indywidualnych.

Rozdział trzeci stanowi pewną kontynuację poprzedniego i ukazuje zmiany specyfiki relacji między rodzeństwem w kolejnych podokresach dorosłości. Autorka dokonuje pewnej charakterystyki okresów wczesnej, średniej i późnej dorosłości w oparciu o zmieniające się potrzeby i zadania rozwojowe, zwłaszcza w obszarze relacji międzyludzkich. Przywołuje koncepcję Eriksona czy model funkcjonowania psychospołecznego autorstwa Ro i Clark. A zatem potrafi wpisać poruszaną przez siebie tematykę w szerszy kontekst psychologii

rozwijowej i psychologii społecznej. Z pewnością prowadząc swój wywód Habilitantka udowadnia potrzebę uwzględnienia kolejnych etapów rozwoju w analizach złożonych relacji między rodzeństwem, choć teza o rozwojowej zmienności i unikalności tejże relacji wydaje dość oczywista (nawet w świetle najnowszych badań w obszarze teorii przywiązania).

Rozdział czwarty, najkrótszy, traktuje o radzeniu sobie z krytycznymi wydarzeniami życiowymi, zwłaszcza w perspektywie psychologii zdrowia i różnic indywidualnych. Autorka zwraca między innymi uwagę na teorię zachowania zasobów Hobfolla i jej znaczenie dla kształtowania form radzenia sobie ze stresem. Pozytywnie oceniam zwłaszcza podrozdziały 4.3.1. i 4.3.2., w których Habilitantka dokonuje próby omówienia roli relacji z rodzeństwem w kontekście doświadczania zdarzeń kryzysowych.

W rozdziale piątym Habilitantka przedstawia metodologiczne założenia badań własnych. Precyzyjnie omawia źródła teoretyczne problemu badawczego i podstawowe terminy, które stosuje. Chcę zwrócić uwagę na autorską adaptację kwestionariusza do pomiaru psychologicznych aspektów relacji rodzeństw w okresie dorosłości, które stanowi główne narzędzie badawcze Autorki (stosowane również w Jej innych, licznych publikacjach). Uważam, że pomiar jakości tychże relacji stanowi istotny wkład w psychologię rodziny w Polsce. Habilitantka powtarza (s.77, s.117), że za kryterium wyróżnienia trzech grup badanych rodzeństw przyjęła periodyzację okresu dorosłości Gurby (2006) i uczyniła tak „ze względów metodologicznych”. Nie jest to dla mnie wystarczające i klarowne wyjaśnienie, zwłaszcza w świetle bardzo podobnych ram wiekowych przyjmowanych dla poszczególnych okresów dorosłości przez choćby Trempałę (2011) czy Łagunę (2004). Autorka powinna rozwinąć ten wątek z uwagi na jego ogromne znaczenie dla procedury badań własnych. Na stronie 120 Autorka pisze, że zdecydowała się pominąć czynniki osobowościowe w Modelu 1 z uwagi na liczne opracowania łączące je z funkcjonowaniem psychospołecznym. Rozumiem konieczność dokonania wyboru pewnych aspektów i wskaźników tegoż funkcjonowania, jak stres czy samotność, jednak powyższy argument jest o tyle zaskakujący, że Autorka od początku monografii podkreśla, że badania dorosłych rodzeństw są właśnie nieliczne, a więc testowanie nawet poznanych zależności w nowym kontekście byłoby wartościowe. Tym bardziej, że Ro i Clark (2009), na które Autorka się powołuje przy omawianiu zmiennych zależnych nieco na wyrost nazywając obraz uzyskanych przez nie wyników modelem, akcentują znaczenie czynników osobowościowych dla funkcjonowania psychospołecznego. Jednak warto podkreślić, że Autorka zajmuje się tym aspektem analiz w swoich innych publikacjach.

Uznaję ponadto za cenne przedstawienie wszystkich modeli zależności między badanymi zmiennymi w formie graficznej. Zrozumiałym jest, że nie wszystkie zależności można analizować w jednym modelu, co często budzi wątpliwości natury statystycznej i staje się też mniej wartościowe poznawczo, co widać w przypadku ogólnego modelu zależności między zmiennymi (analiza ścieżek, rys. 61, s. 268 i rys. 62, s. 270). Nie jest dla mnie jedynie jasne, dlaczego w Modelu 4 Autorka wyraźnie nie deklaruje, czy zakłada moderacyjny efekt relacji z rodzeństwem w zależności pomiędzy wydarzeniami życiowymi a wybranymi wskaźnikami funkcjonowania psychospołecznego (co robi w pytaniu badawczym nr 23, choć już nie w części prezentującej hipotezy). Wydaje się, że wynika to z ostrożności Habilitantki w zakresie formułowania założeń własnych badań a następnie interpretacji uzyskanych wyników, co jest widoczne w Jej publikacjach.

Habilitantka stawia 24 pytania badawcze i formułuje 14 hipotez badawczych, które są zrozumiałe i wynikają z wcześniejszych analiz teoretycznych. Nie unika jednak pewnych niezręczności, jak okazyjne użycie terminu „wpływ” w pytaniach badawczych, co nie jest poprawne w badaniach typu korelacyjnego, ponieważ sugeruje zależność przyczynowo-skutkową. Duża liczba hipotez szczegółowych utrudnia nieco ich recepcję, być może warto było zrezygnować z części hipotez bezkierunkowych, powtarzanych dla każdego z okresów dorosłości. Dr Walęcka-Matyja wykazuje się jednak dużą sprawnością w teoretycznym uzasadnianiu stawianych hipotez badawczych. Habilitantka testuje hipotezy badawcze stosując siedem kwestionariuszy psychologicznych, w tym własny do pomiaru relacji dorosłego rodzeństwa (ASRQ; Walęcka-Matyja, 2014) oraz kwestionariusz wywiadu. Bardzo dokładnie prezentuje proces adaptacji ASRQ, co jest po części powtórzeniem treści przedstawionych we wcześniejszych publikacjach Autorki. Habilitantka klarownie i z dbałością o szczegóły dokonuje charakterystyki grupy badanej, podzielonej na trzy podgrupy według okresów dorosłości oraz opisu procedur analiz statystycznych.

Wyniki prezentowane w monografii są ciekawe i z pewnością wnoszą wiele do naszego rozumienia różnych aspektów złożonej relacji między rodzeństwem w dorosłości. Warto zaakcentować niezwykle skrupulatność Habilitantki w raportowaniu wyników wszystkich analiz. Dr Walęcka-Matyja podkreśla znaczenie czynnika Ciepło, zwłaszcza we wczesnej dorosłości, co jest confirmacją wcześniejszych, opublikowanych przez Nią rezultatów badań własnych. Jednak w monografii wszystkie analizy są pogłębione i prowadzone w kontekście rozwojowym. I tak na przykład interesującą jest kwestia wysokiej intensywności często sprzecznych emocji i zachowań w interakcjach najmłodszych

rodzeństw. Dociekliwość Autorki widać również w analizach dotyczących znaczenia układu płci oraz różnicy wieku w rodzeństwie, zwłaszcza we wczesnej i późnej dorosłości.

Choć rozumiem, że większość prowadzonych analiz ma charakter eksploracyjny, to zastanawiam się nad zasadnością tworzenia kolejnych klasyfikacji osób badanych za pomocą analizy skupień. Habilitantka wyróżniła na przykład trzy skupienia, do których włączyła osoby wychowywane przez rodziców hołdujących zwłaszcza stylowi rodzicielskiemu Demokratycznemu i Liberalno-kochającemu ($n = 233$), stylom Autokratycznemu i Liberalno-niekochającemu w przypadku obojga rodziców ($n = 83$) lub w przypadku ojca ($n = 114$). Rodzi się pytanie o teoretyczne znaczenie takiej klasyfikacji. Dwa ostatnie skupienia bazują na odmiennych stylach rodzicielskich matki, choć nie ma danych o istotności różnic w zakresie każdego z analizowanych stylów rodzicielskich pomiędzy trzema skupieniami. A zatem, czy psychologicznie te dwa skupienia różnią się w takim samym stopniu, w jakim odróżniają się od skupienia pierwszego?. Czy na przykład występujące liczne różnice płci i w układzie płci w ocenie relacji siostrzanej i braterskiej wśród rodzeństw ze skupienia trzeciego mogą mieć związek z tak charakterystyczną dla tych osób odmienną oceną matki i ojca, czego zdajemy się nie obserwować w pozostałych skupieniach?. Nieliczne istotne statystycznie różnice w relacjach między rodzeństwem ze skupienia drugiego i trzeciego pozwalają przypuszczać, że można by połączyć te dwie podgrupy osób badanych. Zabrakło mi bardzo interesującego wątku dotyczącego siły zależności pomiędzy każdym ze stylów matki i ojca a trzema analizowanymi wymiarami relacji w rodzeństwie, w ujęciu rozwojowym.

Podobne pytania powstają w przypadku oceny stworzonych profili relacji interpersonalnych dorosłych rodzeństw. Analizując drugi cel badawczy oraz hipotezy 13, 13.1., 13.2. i 13.3. wydaje się, że Habilitantka odwołując się do literatury przedmiotu oczekuje występowania dwóch podgrup cechujących się adaptacyjnym (wysoki poziom Ciepła a niskie Konflikt i Rywalizacja) i nieadaptacyjnym (niski poziom Ciepła a wysokie Konflikt i Rywalizacja) funkcjonowaniem psychospołecznym (rys. 6, s. 121). Wyodrębnia jednak pięć skupień rodzeństw rywalizujących, okolicznościowych, wrogich, przyjacielskich oraz konfliktowych, co jak pisze w dyskusji stanowiło „umowne” określenia (s. 294) i miało „wartość wyłącznie informacyjną” (s. 296). Wyniki wskazują na adaptacyjne funkcjonowanie rodzeństw przyjacielskich (aż 38,5% grupy), które zdają się najbardziej różnić od nieadaptacyjnego funkcjonowania rodzeństw wrogich (jedynie 10,3% grupy). Oczywiście, cieszy fakt, że najliczniej reprezentowane są rodzeństwa o wysokim poziomie Ciepła a niskim – Konfliktem i Rywalizacją w relacjach, a uzyskane rezultaty badań przybliżają nas do zrozumienia konsekwencji różnorodnej charakterystyki relacyjnej rodzeństw. Jednak ogrom uzyskanych

wyników utrudnia zrozumienie specyfiki każdego z pięciu skupień, co obniża wartość teoretyczną dokonanej klasyfikacji. Tworząc klasyfikację zawsze tracimy pewne dane i w pełni doceniam wysiłek Habilitantki w zakresie wielowątkowej eksploracji tematu, którym się zajmuje. Z tej racji, powyższe moje uwagi i wątpliwości stanowią rozważania natury polemicznej.

Niezwykle interesujące są ponadto uzyskane wyniki dotyczące poziomu pomocy psychologicznej i wsparcia instrumentalnego ze strony rodzeństwa w obliczu doświadczania różnych wydarzeń krytycznych, podnoszących ryzyko wystąpienia zaburzeń w relacjach w rodzinie. Habilitantce udaje się pokazać unikalność dwóch rodzajów otrzymywanej pomocy w zależności od wyróżnionej przez Nią kategorii wydarzeń krytycznych oraz z uwzględnieniem perspektywy rozwojowej. Autorka wykazała między innymi, że w grupach młodszych częściej występuje pomoc psychologiczna a w starszej – wsparcie instrumentalne wśród rodzeństw.

Pragnę zaznaczyć, że część metodologiczno-empiryczna recenzowanej monografii zasługuje na uznanie w kontekście rozmachu prowadzonych poszukiwań badawczych, szczegółowego opisu metody badania własnego oraz wielowątkowości i głębi prowadzonych analiz. Habilitantka wykazuje ponadto wysokie kompetencje i skrupulatność w zakresie prezentacji prowadzonych analiz statystycznych. W rozdziałach piątym i szóstym zabrakło mi jedynie kilku informacji. Przy prezentacji narzędzi badawczych zabrakło informacji o współczynnikach rzetelności uzyskanych w raportowanym badaniu własnym. Warto by również dodać informację o tym, czy osoby osierocone w dzieciństwie (tab. 17) były eliminowane z analiz dotyczących retrospektywnej oceny stylu rodzicielskiego, co ma znaczenie dla wyników badania. Brakuje również uzasadnienia zastosowania jednostronnego testu istotności statystycznej w części analiz dotyczących znaczenia relacji między rodzeństwem dla funkcjonowania psychospołecznego w świetle hipotez kierunkowych odnoszących się jedynie do znaczenia wymiaru Ciepła lub nieodnoszących się do konkretnych wymiarów tychże relacji. Okazyjnie w niektórych tabelach brak informacji o liczebności w podgrupach (s. 180, s. 185).

Habilitantka sprawnie interpretuje uzyskane wyniki badań własnych odnosząc się do literatury przedmiotu dotyczącej psychologii rodziny, psychologii społecznej (w tym badań nad płcią), psychologii rozwoju czy psychologii zdrowia. Widać, że monografia stanowi niejako ukoronowanie wieloletnich poszukiwań badawczych dr Walęckiej-Maty i do owych wcześniejszych autorskich publikacji się odwołuje. Próbuje wyjaśnić zaobserwowane zależności przywołuje ciekawe zjawiska z obszaru problematyki relacji w rodzeństwie, jak

zjawisko faworyzacji rodzicielskiej, zjawisko konkurowania czy występowanie w tychże relacjach tzw. „statusu mocniejszego”. Wskazuje te aspekty swoich analiz, które uzupełniają, stanowią rozwinięcie a czasem zaprzeczenie obecnych w literaturze tez. Habilitantka podchodzi do uzyskanych rezultatów z dużą dozą krytycyzmu, co świadczy o Jej naukowej dojrzałości.

Podsumowując, wskazane pozytywne strony jak i przedstawione z obowiązku recenzenta uwagi pozwalają na uznanie przedstawionej do recenzji monografii za wartościową pozycję naukową w obszarze psychologii rodziny. Monografia, jako największe osiągnięcie Habilitantki, z pewnością dowodzi zaangażowania i pasji, z jakimi dr Katarzyna Walęcka – Matyja analizuje problematykę funkcjonowania rodzeństw w dorosłości, dbając o wysoką jakość realizowanego projektu badawczego wraz z jego bardzo dobrym, teoretycznym opracowaniem.

Ocena pozostałego dorobku naukowego Habilitantki (poza rozprawą habilitacyjną)

Doktor Katarzyna Walęcka-Matyja grupuje swoją aktywność naukowo-publikacyjną w cztery obszary zainteresowań naukowych:

- 1) Relacje interpersonalne rodzeństw w okresie dorosłości jako obszar główny.
- 2) Rodzicielstwo w perspektywie rozwoju jednostki i rodziny.
- 3) Rodzinne uwarunkowania funkcjonowania członków systemu rodzinnego.
- 4) Niepełnosprawność w perspektywie psychologicznej.

Dorobek dr Katarzyny Walęckiej-Matyj jest imponujący pod względem ilościowym. Po uzyskaniu stopnia doktora dr Walęcka-Matyja opublikowała 2 monografie (w tym habilitacyjną). Jest autorką 4 publikacji naukowych w czasopismach znajdujących się na listach JCR (2 publikacje w czasopismach: *Medycyna Pracy*, IF 0.416 i *Psychiatria Polska*, IF 1.010) i ERIH (2 publikacje w czasopiśmie: *Hellenic Journal of Psychology*). Ponadto, jest autorką 19 oraz współautorką 2 artykułów w recenzowanych czasopismach krajowych w języku polskim lub angielskim. Jest również autorką 14 i współautorką 9 rozdziałów w pracach zbiorowych. Z wyjątkiem dwóch publikacji zawsze jest pierwszym Autorem.

Wskaźniki bibliometryczne:

Sumaryczny Impact Factor według listy JCR, zgodnie z rokiem opublikowania: 1,426.

Liczba cytowań publikacji według bazy Web of Science (WoS): 0.

Indeks Hirscha według bazy - WoS: 0; Scopus: 2; Publish or Perish: 3.

Habilitantka często publikuje samodzielnie udowadniając duże kompetencje w zakresie przygotowania, prowadzenia i rozpowszechniania rezultatów swoich projektów badawczych, zwłaszcza we wskazanym obszarze głównym poszukiwań badawczych. Należy docenić rzetelną pracę, zaangażowanie i wieloaspektowość dokonań Autorki. Publikacje z tego obszaru dotyczą wielowątkowej analizy relacji interpersonalnych w rodzeństwie na poziomie, co zrozumiałe, bardziej powierzchownym niż w monografii stanowiącej osiągnięcie główne Pani Doktor. Habilitantka dotyka zagadnień związanych ze zdrowiem rodzeństw, specyfiką obrazu ich relacji ze względu na płeć czy z ich kompetencjami społecznymi. Chciałabym podkreślić niezwykle cenny wkład Habilitantki w ten obszar badań przejawiający się tworzeniem i adaptacją narzędzi do pomiaru jakości relacji wśród dorosłych rodzeństw. Habilitantka przeprowadziła proces adaptacji Kwestionariusza Relacji Dorosłego Rodzeństwa w wersji standardowej i skróconej oraz stworzyła narzędzie badawcze The Adult Sibling Familial Relationship Scale (ASFERS). Wszystkie skale są opublikowane. Ponadto, Autorka prezentowała wyniki z ich zastosowaniem podczas konferencji naukowych. Dzięki przeprowadzonym analizom wykazała wielowymiarowość relacji w rodzeństwie i zaakcentowała znaczenie aspektu Ciepła.

Zakres oddziaływania publikacji dr Walęckiej-Maty na pracę innych naukowców nie jest znaczny, ale trzeba podkreślić, że w 2018 roku opublikowała dwie prace w czasopiśmie z bazy JCR, co z pewnością zwiększy Jej rozpoznawalność jako badacza. Ponadto, Habilitantka kontynuuje swoje badania w omawianym temacie zdobywając finansowanie na ich realizację na swojej macierzystej Uczelni. W 2017 roku uzyskała grant z Narodowego Centrum Nauki na przeprowadzenie projektu badawczego zatytułowanego „Jakość relacji interpersonalnych dorosłych rodzeństw a doświadczanie stresu i depresji. Mediująca rola familizmu”.

Uważam, że choć tworzenie publikacji samodzielnie i licznie jest godne pochwały, to jednak okazyjnie pozostawia pewien niedosyt w zakresie ich jakości. Bliższa analiza załączonych publikacji naukowych pokazuje bowiem, że Habilitantka czasem skupia się na wybranych aspektach tego samego projektu badawczego. Mimo, że jest to strategia dopuszczalna i w wielu przypadkach uzasadniona, to jednak powoduje brak bardziej złożonych modeli badawczych i pogłębionej interpretacji wyników, również tych sprzecznych ze sformułowanymi hipotezami badawczymi lub niejasnych oraz, okazyjnie, powtórzenie

wybranych wyników. Z tej racji, czasami mniej klarowne jest uzasadnienie formułowych oczekiwań badawczych (np. mierzona tak samo empatia jako predyktor lub konsekwencja zróżnicowanej jakości relacji w rodzeństwie w dorosłości w różnych publikacjach; testowanie „wpływu” inteligencji emocjonalnej i cech osobowości na jakość relacji w rodzeństwie w badaniach korelacyjnych), co rodzi również problemy z interpretacją uzyskiwanych wyników.

Dokonując analizy kolejnych wątków dorobku publikacyjnego Habilitantki zwraca jednak uwagę jej dociekliwość jako badacza w obszarach psychologii rodziny i psychologii zdrowia. Autorka sprawnie i wytrwale eksploruje literaturę przedmiotu w kolejnych publikacjach, czasem łącząc różne metody badawcze (ilościowe i jakościowe) oraz podejmując się trudnych do realizacji wyzwań, jak badania nad samotnym rodzicielstwem czy nad rodzinami dzieci z niepełnosprawnością, zwracając uwagę na psychologiczną sytuację matek. Z zaciekawieniem zapoznałam się również z przeglądowymi pracami autorstwa lub współautorstwa Pani Doktor, np. dotyczącymi praw dziecka i wyjątkowej sytuacji dzieci niepełnosprawnych w procesie edukacji. Warto zaakcentować fakt, że Habilitantka już od czasu pracy nad rozprawą doktorską angażuje się w liczne inicjatywy o charakterze naukowym i społecznym, czym pokazuje holistyczność swojego podejścia do zagadnień, którymi się interesuje (m.in. współpraca w ramach projektu edukacyjnego dotyczącego rodzin zastępczych czy współpraca z Polskim Stowarzyszeniem Chorych na Hemofilię).

Ponadto, Habilitantka kieruje bądź kierowała projektami badawczymi zdobywając, jak już wspomniałam, finansowanie z Narodowego Centrum Nauki (w ramach konkursu Miniatura, 2017-2018; kierownik i wykonawca) oraz z Uniwersytetu Łódzkiego (6 projektów w latach 2002-2018; projekty indywidualne jako kierownik i wykonawca [3] oraz zespołowe [3]). Pełniła również funkcję kierownika merytorycznego i wykonawcy w ramach partnerstwa strategicznego Erasmus+ oraz była wykonawcą w projekcie w ramach Lifelong Learning Programme – w obu tychże formach współpracy międzynarodowej wykonywała liczne obowiązki o charakterze naukowym, organizacyjnym i popularyzatorskim.

Warto zaznaczyć wysoką aktywność Habilitantki w zakresie aktywnego uczestnictwa w konferencjach naukowych, podczas których prezentowała spójne z tematyką własnych publikacji rezultaty swoich poszukiwań badawczych. Doktor Wałęcka-Matyja wygłosiła 39 referatów na krajowych konferencjach, głównie o zasięgu ogólnopolskim. Aktywnie uczestniczyła również w 10 konferencjach o zasięgu międzynarodowym.

Doktor Wałęcka-Matyja otrzymała 6 nagród za działalność naukową (3 nagrody III stopnia Rektora Uniwersytetu Łódzkiego, 1 nagroda III stopnia Rektora Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, 2 nagrody Dziekana Wydziału Nauk o Wychowaniu UŁ).

Podsumowując, dorobek dr Katarzyny Wałęckiej-Matyj oceniam pozytywnie, jako w zupełności spełniający kryteria habilitacyjne.

Ocena osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzatorskich

Habilitantka może pochwalić się licznymi sukcesami na polu działalności organizacyjnej. Brała udział w pracach 6 komitetów organizacyjnych konferencji ogólnopolskich (dwukrotnie pełniąc funkcję przewodniczącej) i 1 seminarium naukowego, jak również prowadziła sesje/seminarium naukowe podczas konferencji. Recenzowała kilka publikacji w czasopiśmie krajowych. Doktor Wałęcka-Matyja dokumentuje liczne rezultaty współpracy z badaczami z Polski i z zagranicy (przede wszystkim wspólna praca nad narzędziami badawczymi). Ponadto, uczestniczy we wspominanych już przeze mnie sieciach badawczych o zasięgu międzynarodowym. Habilitantka należy do Polskiego Towarzystwa Psychologicznego (PTP), Polskiego Stowarzyszenia Psychologii Społecznej (PSPS) i Psychological Society of Northern Greece (PSNG).

Dr Katarzyna Wałęcka-Matyja jest, jak wspomniałam, wykładowcą Uniwersytetu Łódzkiego, gdzie prowadzi liczne zajęcia dydaktyczne w formie wykładów i ćwiczeń z zakresu psychologii społecznej, psychologii rodziny i wychowania, psychologii rozwoju, psychologii edukacji i psychologii zdrowia. Prowadzi również seminaria magisterskie dla studentów psychologii i pedagogiki, jak i zajęcia na specjalistycznych studiach podyplomowych oraz na innych uczelniach. Była promotorką 25 prac magisterskich na Uniwersytecie Łódzkim (kierunek Psychologia; kierunek Pedagogika) i obecnie pełni funkcję promotora w kolejnych 13 pracach. Pełniła ponadto funkcje opiekuna roku dla studentów I roku kierunku Psychologia UŁ oraz opiekuna praktyk studenckich dla studentów kierunku Psychologia UŁ. Obecnie pełni funkcję promotora pomocniczego (rok mianowania 2017) w przewodzie doktorskim mgr Pauliny Szymańskiej (tytuł rozprawy: „Psychospołeczne uwarunkowania jakości relacji między rodzeństwem we wczesnej dorosłości”, promotor: prof. nadzw. dr hab. Grażyna Poraj; Uniwersytet Łódzki). Jest też opiekunem Koła Naukowego *Emocje Motywacja Kłamstwo*.

Chciałabym podkreślić dużą aktywność Habilitantki w obszarze popularyzacji nauki. Pani Doktor wygłasza wykłady jak i prowadzi warsztaty dla Uniwersytetu Łódzkiego dla Dzieci, Uniwersytetu III wieku H. Kretz, Łódzkiego Towarzystwa Naukowego oraz dla innych placówek edukacyjnych i stowarzyszeń. Współpracuje również z mediami i jest

autorką prac popularno-naukowych (5 od roku otrzymania stopnia doktora). Była ponadto autorką 2 ekspertyz na zlecenie sądu i Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi. Jako ekspert z zakresu psychologii jest członkiem Komisji Antymobbingowej UŁ w kadencji 2016-2020. Dr Walęcka-Matyja odbyła liczne szkolenia z zakresu działalności naukowo-dydaktycznej.

Podsumowanie i ostateczna konkluzja

W mojej opinii monografia pt. „Relacje interpersonalne dorosłych rodzeństw” przedstawiona do recenzji jako główne osiągnięcie pokazuje naukową dojrzałość dr Katarzyny Walęckiej-Maty i stanowi dowód wysokich kompetencji Habilitantki w zakresie teoretycznego opracowania problematyki jakości funkcjonowania rodzeństwa, planowania i realizacji złożonych projektów badawczych oraz interpretacji uzyskiwanych rezultatów. Z tej racji uważam, że osiągnięcie naukowe Habilitantki stanowi istotny wkład w rozwój psychologii rodziny. Dr Katarzyna Walęcka-Matyja wykazuje się ponadto wysoką aktywnością naukowo-badawczą, dydaktyczną i popularyzatorską, które oceniam pozytywnie. Z pewnością Habilitantka powinna poczynić większe starania w zakresie publikowania w czasopismach z listy JCR, co nada większą rozpoznawalność Jej dorobkowi. Tym bardziej, że podejmowane przez dr Walęcką-Matyję tematy są często pomijane w literaturze przedmiotu a istotne społecznie.

Uważam tym samym, że główne osiągnięcie naukowe *Relacje interpersonalne dorosłych rodzeństw w aspekcie funkcjonowania psychospołecznego i krytycznych wydarzeń życiowych*, wskazane przez Habilitantkę zgodnie z art. 16 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. (z późniejszymi zmianami) o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz dorobek dr Katarzyny Walęckiej-Maty po otrzymaniu stopnia naukowego doktora, oceniony na podstawie kryteriów zawartych w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r., w odniesieniu do obszaru nauk społecznych, spełnia wymogi ustawowe stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego. Tym samym **wnioskuję o dopuszczenie dr Katarzyny Walęckiej-Maty do dalszych kroków postępowania habilitacyjnego.**

Janina Karwiewicz